

BOTOS LÁSZLÓ

ÚT A TRIANONI BÉKEPARANCSHOZ

4. fejezet

AZ OLÁHOK RÖVID TÖRTÉNELME

Csobánczi írja, hogy a vlach név az őstörténelemben nem szerepel.^[1] (Kelet Magyarország, 15 old). A fejezetben felsorolt adatokat többnyire e tanulmányból vettem át. Az oláhok a „rumán” nevet a Berliini Konferencián, 1878-ban kapták Gróf Andrassy Gyula javaslatára. A szó helyes formája „rumán” (Rumánia) és nem „román” (Románia), mint ahogy most használják, ami tudatosan megtévesztő, mert feltételezi, hogy valamiféle kapcsolatuk van Rómával. Miklosics és Hunfalvy nyelvészek a rumán nyelvet a Balkánról, Kr. u. a X. századtól eredeztetik. Az a feltételezés, hogy az oláh nyelv Dáciában, Erdélyben fejlődött volna ki, helytelen, mert ezt maga az oláh nyelv cáfolja meg, ugyanis az oláh nyelv valójában egy elrumánosodott szláv nyelv. Cihac, egy oláh nyelvész, tanulmányozta az oláh szókészletet, és arra a következtetésre jutott, hogy az oláh szóállomány 45.7%-a szláv, 31.5%-a latin, 8.4%-a török, 7.8%-a görög, 6%-a magyar és 6%-a albán eredetű . (Csobánczi, I.m. 15)

A szláv szavak csak akkor kerülhettek az oláh nyelvbe, amikor a szláv nép kapcsolatba került az oláh néppel. Ez a kapcsolat azonban csak Kr. u. a VII. században volt lehetséges, mert a szlávok csak akkor érték el a Balkánt. A rómaiak Kr. u. 271 és 1000 között nem említik, hogy Erdélyben találtak volna latin nyelvű népet. Nincs kétségünk afelől, hogy a nyelv a Balkán félszigeten alakult ki, úgy, hogy az epirusi pásztornép, a török, a görög és magyar nyelv mind rajta hagyta bélyegét.

A XIII. század első felében Brassó, Hunyad, Alsófehér és Fogaras megyékben alig éltek még oláhok, és ekkor még nem volt állandó lakhelyük. Ide-oda vándoroltak állatjaik után. A század végén kilenc állandó oláh településről értesülünk. A XIV. század közepén már 24-ről tudunk. Minél jobban terjeszkedett a török a Balkán felé, annál nagyobb számban jöttek, menekültek az oláhok biztonságosabb területekre, Erdély, Moldva, Bessarábia, Havasalföld vidékére. Ekkor még nem kellett e területeken félni a török betörésektől rabszolgagyűjtés végett. Ez időben a magyar kardnak tekintélye volt.

Államunk nem viseltetett ellenségesen a betelepülő népekkel. Egyes esetekben még segítséget is kaptak a vármegyétől. A XV. században meg adómentességet is kaptak, hogy megtelepedhessenek. A görögkeleti egyház még az egyházi tized adóját is elengedte nekik. A középkorban, a tatárjárás idejében, amikor hazánk népessége nagyon megritkult, a magyar lakosság száma még ekkor is messze túlszárnyalta őket. Az oláhokat nagyon vonzotta a civilizált magyar életforma. Idegen eredetű családok gyakran kaptak nemesi rangokat, amely biztosította számukra a magyar nemességgel való kapcsolat kiépítését.

Az irodalmi oláh nyelv a XVI. században, abban a korban lett bevezetve, amikor az Erdélybe telepített szászok az oláhok részére is eljuttatták a Reformációt. Erdély fejedelmei támogatták ezt az igyekezetet. A nemzet kialakulásában a legfontosabb tényező lett az, amikor a görögkeleti egyház a vlach (oláh) nyelvet tette meg az ígéhirdetés hivatalos nyelvének. A XVIII. században a katolikus egyház sem akart lemaradni, ezért a jezsuiták kezdték az ígét hirdetni, és szándékosan ellatinosították az oláh nyelvet. A korai vlachok még a cirill ábécét használták. Nehézségek merültek fel a latin ábécé átvételekor. Ezért két nyelvi forma alakult ki, a kiejtési (hangtani) és a szófejtő (etimológiai). Ma a kiejtési módszer van használatban. Az oláh nyelv gyorsan fejlődött. Röviddel ezután Budán nyomtatták az első oláh nyelvű könyveket.

A magyar értelmiség „felvilágosult” államfogalmában az oláh nemzeti eszme csak egy ártalmatlan kulturális nemzeti eszme. Mi, a jelenkor magyarjai már tudjuk a valóságot.

Erdély fejedelme, Báthory István (1571-1581), aki később Lengyelország legkiválóbb királya lett, nagy tömegű rumánt hozott be a törököktől elfoglalt területekről, és Erdélybe telepítette őket. Erdélyben uralkodása alatt az ipar és kereskedelem fellendült, és az oláh nyelvű könyvek kiadását is nagyban támogatta. Ez volt az oláh felvilágosodás korának kezdete, de ezt a békés együttélést megzavarta a Habsburgok cselszövő politikája, amely hamis hitegetésekkel szította a **magyarellenességet.**

1601-ben az osztrákok Basta Györgyöt nevezték ki Erdély marsalljává. Borzasztó kegyetlenséggel uralkodott. Kibírhatatlanul magas adózást vezetett be. Zsoldosait nem fizette, fizetés helyett rablásra ösztönözte őket. Ha valaki bármilyen formában kifogást emelt tevékenysége ellen, azonnal kivégeztette.

1657-ben háború tört ki a lengyel és a svéd király között. Mindkét fél II. Rákóczi Györgyöt, Erdély fejedelmét kérte fel szövetségesének. Rákóczi a svéd királyt támogatta, a Habsburg császár, I. Lipót pedig a lengyeleket. A török szultán a krími-tatárok mellé állt. Rákóczi nagy székely haddal indult a svédek támogatására, de amikor a helyszínen meggyőződött a sokszoros számbeli túlerőről, visszafordult. A hazatérő székely hadat a tatárok bekerítették, és megsemmisítették. Ennek következtében Erdély hadsereg nélkül maradt. A törökök tatár szövetségben szabadon fosztogatták Erdélyt. 1661-ben pedig majdnem teljesen elpusztították, felégették minden várost, és elhajtottak 100 000 székelyt Konstantinápolyba rabszolgának.

A XVII. század második felében a törökök hét vármegye minden falvát kiirtották. Az oláh pásztornépek ekkor lejöttek a Havasok oldaláról, és benépesítették a kihalt, elhagyott területeket. 1700-ban az oláhok száma 200 000 volt. Harminc évvel később számuk 425 000-re nőtt. Dél-Bihar megyében a 40 ősi magyar faluból 33 teljesen oláh lett. Négy falu teljesen eltűnt, és csak három tudott megmaradni magyarnak. A nagyfokú pusztulásért és az oláhok betelepüléséért ismét a Habsburgok okolhatók.

Az 1791-ben megjelent „Supplex Libellus Vallachorum ” kiadványban az oláhok egy új elméletet hirdettek meg. E felhívás szerint: a vlachok Erdély őslakói, és a megszálló római Trajan császári hadsereg leszármazottai. Az oláhok azt tanítják, hogy 896-ban a vlachok megadták magukat Töhötöm vezérnek, és azóta egyezmény áll fenn a magyarok és a vlachok között. (Csobánczi, 17)

Erre az általuk hirdetett szerződésre hivatkozva 1791-ben a vlachok kérvényt nyújtottak be II. Lipót császárhoz, melyben kérték népük egyenjogúságát a magyarokkal, székelyekkel és a szászokkal. A császár visszautasította kérésüket, azonban a magyar nemesség egy része szimpatizált ezzel az oláh kulturális nacionalizmussal, és még támogatta is azt. Így lett Pest az oláh nacionalizmus központja. (Csobánczi, 17) Az első oláh iskolát Balázsfalván alapították, Apafi fejedelem birtokán. Rövid időn belül háromszáz oláh iskola létesült Erdélyben. II. Lipót uralma alatt ez a szám 500-ra emelkedett, annak dacára, hogy nem élvezték a császár támogatását. Balázsfalván képezték ki az első oláh értelmiségieket is. 1831-ben megalapították a bölcsészeti, röviddel utána a teológiai tanszéket.

Egy rumán egyetemi tanár, Barnitui Simon, Balázsfalván kihirdette, mi is a vlach nacionalizmus: „Az oláhok a római kultúra örökösei, egyszersmind örökösei a rómaiak Dáciára vonatkozó jogainak is. A római származás, római szellem és a római nyelv, a római vér, egyszóval az egész román lény fel kell, hogy lázadjon a hallatlan igazságtalanságok miatt, melyeket a rómaiak ivadékaik századokon át túrni voltak kénytelenek. Aki ezt tagadja: áruló; aki olyan igazságot mond, mellyel ez ellenkezik, szintén áruló; és aki olyan dolgokkal foglalkozik, amelyeknek ehhez semmi közük, az eltévelyedett.” (Csobánczi, 18)

De azért nem minden magyar értelmiségi volt vak. Jancsó Benedek írja: „A balázsfalvi iskola számára a nyelvi és nyelvészeti tudomány nem azért volt szükséges, hogy annak segítségével népüket a kultúra magasabb fokára emeljék, hanem hogy a segítségükkel felépített tudós hazugsággal a népbe beoltsák, és megerősítsék a dákó-román eszmét.” (Csobánczi, 18)

Erdélyben, a XVIII. században ennek az elméletnek elfogadását az orosz ortodox egyház segítette elő, maga az ortodox egyház szította, buzdította a vlach nacionalizmust.

Ha áttekintjük a vlachok által lakott földrajzi területet a Don folyótól a Kárpátokig és Ukrajna déli szegélyét, melyek jelenleg Rumánia tartozékai, akkor arról győződünk meg, hogy az eredetileg mind magyar település volt.

A történelem ugyancsak szuverén magyar területet jelez ezeken a helyeken. Felsorolok egy-két adatot, melyeket talán már mi magyarok is sokan elfelejtettünk, a Nyugat pedig sosem vett róluk tudomást. Havasalföld (Wallachia), Moldva és Besszarábia Hunyadi Mátyás alatt (1458-1490) magyar birtok volt. Veres Benedek felbújtatta Suky László vajdát, hogy jelentse ki Erdélyt független tartománynak. Mátyás Kolozsvárnál leverte a lázadókat és vezetőjüket Bogdánovics Istvánt Bajánál, a Szeret folyó közelében. 1479-ben a török szultán megpróbálta e területet visszafoglalni tőlünk, melyet annakidején Murad szultán visszaadott Magyarországnak, de Kinizsi Pál egy hegyszorosban megverte a törököket, ahol 35 000 török és 8000 magyar harcos vesztette életét.

Hunyadi halála után országunk hanyatlásnak indult. 1520-ban Szulejmán török császár elfoglalta, és leszakította tőlünk Erdélyt. Ez időben a pásztor vlachok tömege telepedett Erdélybe. Mindennek ellenére a magyar nyelv megmaradt tisztának, a különböző népek pedig megtartották nemzeti jellegüket. A XVIII. században Moldvában, Besszarábiában magyarul beszéltek. Falvak, városok és földrajzi nevek mind magyarok voltak. Moldva fővárosának neve Jászvár, jelenlegi neve „Jassy”. Karácsonykőből „Pietra” lett, Ürményes „Urminásul-Valen”-re változott és Baja Bocu-ra. Az ősi magyar Szörénység fővárosának neve Szörénytornya volt, mely most „Turnu-Severin”. A

rumánok Hunyadi Jánost, a nagy magyar hőst – aki Nándorfehérvárnál (Belgrád) visszaverte a többszörös túlerőben lévő törököt – és fiát, a legnagyobb magyar reneszánsz királyt, magukénak hirdetik. A XIX. században a török szultán Konstantinápoly *Fanar* kerületéből görög polgármestereket küldött Moldvába és a Havasalföldre. Ezek a törökökkel egyetértésben állandóan raboltak, pénzt és minden értéket kieroszakoltak a néptől, ezért a „fanar” név „szélhámos” értelmet kapott. Ezek a hatalmasságok pénzért vásárolták meg tisztségüket a császártól, hogy bizonyos területek fölött uralkodjanak. E méltóságot „hospodár”-nak nevezzük. (Csobánczi, 21)

1764, január 6-án a Habsburg katonaság körbefogta az alvó Mádéfalva székely falut, ágyútűzzel szétlőtte, és megölt minden lelket, ki menekülni nem tudott. Báró Siskovics altábornagy volt a felelős e tettért. Bosszúból hajtotta végre azért, mert Csík vármegye lakossága megtagadta Mária Terézia parancsát, mely katonai szolgálatra szólította fel a fiatalokat a 7-éves háborúban (1756-1763). A férfiak a hegyekbe bujdostak el a szolgálat elől. E mádéfalvi brutalitással a Habsburgok arra akarták kényszeríteni a férfiakat, hogy térjenek vissza, és álljanak szolgálatba. Báró Siskovics nagy gúnnyal jegyezte meg: „A székelységnek, hogy egészséges maradjon, évszázadonként érvágásra van szüksége!” (Csobánczi, 34) E tömegmészárlás Mária Terézia tudtával történt, aki csak azért lehetett királynő, mert a magyar nemesség a koronázáskor „életünket és vérünket a királynőért” felkiáltással támogatta a Pragmatika Szankció elfogadását. Ez volt a királynő hálája a magyar nemesi hűségért.

Ide, e feldúlt területre a Habsburgok nagy számban telepítettek idegeneket. 1784-ben, II. József császár, Mária Terézia fia örökölte a trónt, de megtagadta a hivatalos koronázást, hogy ne kelljen felesküdnie a magyar alkotmányra. Népszámlálást rendelt el. A vlach pópák azt magyarázták a népnek, hogy ez a népszámlálás felszabadítja őket az elévült nemesi robot alól, semmi szolgálat nem köti őket a magyar nemességhez, katonák lehetnek és szabad emberek. Ekkor egy bűnös előéletű Hora nevű vlach lépett elő vezetőül. Felmutatott egy mentelmi igazolványt, melyet állítólag II. József császártól kapott. Az aranybetűkkel írt okmány szerint a császár felhatalmazza őt, mint vezetőt, hogy pusztítson ki Erdélyből minden székelyt és magyart. A vlach nép tömegesen a zászlaja alá állt, és felégettek, elpusztítottak minden magyar falut Zaránd, Hunyad, Fehér, Torda, Kolozs és Szeben vármegyékben. Alig maradt túlélő. Az osztrákok néhány száz zsoldossal Preuss területi parancsnokot küldték ki rendcsinálásra, azzal az utasítással, hogy ne támadjanak csak akkor, ha őket támadják. A vlachok ebben a magatartásban biztatást láttak. Végül is, a sok kegyetlenség láttán, a

császár kénytelen volt rendet tenni. Ekkor kinevezte Fabry-t területi marsallnak, aki elfogta a lázadók vezérét és alvezérét. Mindkettőt kerékbe törette. E zendülés következtében 62 magyar falu szűnt meg, 132 nemesi kúria és több mint 4000 ember tűnt el. Ma Hora az oláhok egyik legnagyobb nemzeti hőse. (Csobánczi, 35-36 oldalak.) Székelyek sokasága menekült Moldvába és a Havasalföldre (Wallachia) egy biztonságosabb élet reményében, ahol aztán beolvadtak az oláhok közé. Az oláhok Oroszországtól kaptak vallási és politikai támogatást. Az oroszok a „Nagy-Románia” eszmét hirdették. Az osztrákok is bekapcsolódtak e mozgalomba. 1770-ben Bécsben szerveztek egy

„Fratii De Cruce” nevű társulást melynek célja az oláhok nemzeti érzésének felkeltése volt. Ez

Dél-erdélyi oláh pár 1910-ben.

Mai székely népviselet.

usztulástól, mert a tre kelt. 1848-ban is vérbefojtott. E ét megtámadták a szovjet hadsereg (zi, 36)

eolvasztásukat, és ták nyelvüket és llják magukat.

és Havasalföldet, öben e két terület s, szerették volna javasolta. Ez az 'oroszsországgal és trák óhaját, amely lt az egyesült oláh

fejedelemség. Cuza Alexandru-t választották vajdává. Két miniszterséget alakítottak, egyet Jassy-ban, a másikat Bukarestben. 1861-ben a török szultán is elismerte az egyesülést. Váratlan fordulatként az oláh katonaság nem fogadta el Cuza kormányzóságát, és 1866. január 26-án lemondásra kényszerítette. Hohenzollern Károly-t, III. Napóleon rokonát választották herceggé. A szultánt kényszerítették az elismerésre. Az újonnan megválasztott herceg Poroszországot, a nép viszont Franciaországot kedvelte. Ez egy németellenes mozgalomnak lett az előidézője. Herceg Hohenzollernt a lemondás gondolata foglalkoztatta, amikor a franciák 1870. július 19-én háborút

indítottak Poroszország ellen. Augusztus 16-án a porosz francia hadat körbefogták, együtt. Ez a porosz győzelem.

Az orosz-török háborúban Wallachia területén való átvételét független államnak a berlini békeszerződés ismerte el.

Rumánia hála a török segítséget nyújtott Oroszországban királlyá koronázták. Ennek megalakítsák Nagy-Rumániát a török elnyomás alól, még sőt a legtöbb elemi és középiskola Rumánia területén pedig tanítottak. A székely magyarok a Vatikán papokat kaptak. Így a Vatikán is elismerte Rumániában (Moldva) beszéli az oláh nyelvet. (Cso

Az oláh vagy vlach nép eredete és vándorlása a XIII. századig.

7. Térkép

OLÁH TELEPÜLÉSEK ERDÉLYBEN ÉS MAGYARORSZÁGON

Könnyű a felelet arra a kérdésre, hogy mikor és milyen körülmények között jöttek a rumánok Erdélybe. A vlachok betelepülése több évszázadot vett igénybe a XIII. századtól a XVIII. századig, és még azon is túl. Ezért nem beszélhetünk vlach vándorlásról, csak megszakított betelepülési mozgásról. A folyamat nem egy nemzet kitervezett hódítási akarata volt, hanem egy népcsoport mozgása, jobb, könnyebb életlehetőség keresése és egy elnyomó ellenség elől való menekülés. Csak az első csoportok jöttek a magyar királyok engedelmével. II. Endre (1205-1235) határvédőkként alkalmazta őket, ugyanúgy, mint a besenyőket és szászokat. Ez történt 1222-ben Fogaras vármegyében. A betelepülő és menekülő vlach pásztorokban azonban nem fejlődött ki a nemzeti érzés egészen a XVIII. századig. Magyar okmányok 1247-ben említenek vlach jelenlétet Hunyad vármegyei Hátszeg faluban. 1283-ban egy Bihar megyei okmány egy vlach családot, egy másik okmány 1288-ból vlach települést említ a Salgó melletti vár területén és Brassó környékén. 1292-ben és 1293-ban négy földbirtokos Fehér megyében és három Hunyad megyében kapott engedélyt vlachok behozatalára földműves munkára.

Az Árpád-házi levéltárból 1301-ig ismerünk kb. 1000 települést Erdélyből. Az itt található nevek között az iratok csak 9 olyan falut említenek, ahol oláhok éltek. Az 1301-ig feltüntetett Erdélyi magyar települési nevek 80%-a lassan rumán nevet kapott. E rumán nevek mind az eredeti magyar nevek torzításai: a magyar nevek közel 20%-át elszlávosították vagy elnémetesítették. Az eredeti rumán települések száma csak három.

A vlachok először 1208-ban jelentek meg Dél-Erdélyben, amikor a vlachok és bolgárok elvesztettek egy csatát a konstantinápolyi haderővel szemben. A magyar okmány 1222-ben említi a vlachok előcsapatát. Tudomásunk van arról, hogy 1234-ben nagy számban jöttek Dél-Erdélybe, és kilenc magyar falu határában telepedtek le. Nem a faluban, mert ekkor még mindig kevesen voltak. Alacsony számadatukat egy korabeli magyar javaslat 1293-ból igazolja, mely azt javasolja, hogy a

vlachokat a Székás patak völgyébe kellene telepíteni.^[2]

A rumánok azzal próbálják magyarázni gyér előfordulásukat a középkori okmányokban, hogy e korból az okmányok száma kevés. Ezt az érvelést cáfolja az a tény, hogy még hosszú ideig csak a határok mentén, jól megbújtt völgyekben patakok mentén és a havasi legelők oldalain találunk róluk említést. Nincs adatunk arról sem, hogy Dácia (Erdély) központi területein valaha is vlachok éltek volna.

Erdélyben a XIII. század kezdetén 34 vlach település létezett. Ez a szám elenyésző a 736 ismert magyar-székely-szász településekhez mérve. 1350-ben a településeik száma 36-ra emelkedett.^[3] Ez a szám is hihetetlenül alacsony, mert ebben az időben, Bihar megyében összesen 410, Arad vármegyében 90, Brassó vármegyében 20, Beszterce vármegyében 26, Székelyföldön 190 település létezett. A többi erdélyi megyében hasonló arányú volt a kialakulási arány. 1404-ben a vlach települések száma 95-re nőtt. A hozzávetőleges 1500 faluból, amely 500 év alatt a magyar hazatérés után alakult, csak 76 volt eredeti vlach települési név, 1355 eredeti magyar nevű falu létezett, melyeket később mind elrumánosítottak. Éveken át a nyelvészek úgy hitték, hogy mivel délről érkeztek a vlachok, Erdély nyugati határán át jöttek be, és ahogy elérték Észak-Erdélyt, innen keletre fordulva jutottak el Moldvához. Makkai elsőnek mutatta ki, hogy téves e feltevés. Bemutatta, hogy a vlachok Moldvából, Máramaros, Szilágy és Kolozs megyéken át érkeztek.^[4]

1326-ban, Máramaros megyéből van hír az oláhokról. 1331-ben szintén említik őket Észak-Erdélyben és Kolozs megyében. Egy 1332-ből származó okmány 13 oláh települést említ Valkó vár környékén, Szilágy megyében. 1365-ös máramarosi adat szerint egy Valk nevű vajda engedélyt kért oláhok idetelepítésére. Szatmár megyében az első vlach falut 1379-ben alapították. Szilágy megyében 1387-ben tíz magyar falu létezett. Ugyanezen megye hegyes délkeleti részén még ebben az évben 12 vlach falut létesítettek.

Dokumentumok említést tesznek vlach, besenyő településekről Nyugat- és Kelet-Erdély határai mentén. A vlachokat határőrként telepítették hegyes vidékekre, a még lakatlan részekre, Erdély és Nagyalföld közötti területre, azért mert e balkáni pásztornép megszokta a kemény hegyi életmódot. Szöllőssy említi, hogy minden bizonnyal a szászok után érkeztek, mert sok rumán települési név elrumánosított szász név.^[5] A magyar földesurak Moldvából sok oláhot hoztak erre a területre. 1375-ben lett először engedélyezve, hogy betelepedhessenek a magyar falvak belsejébe is. Török Sándor említi egy érdekes korabeli szokást: amikor a földesúr engedélyt kapott az idegenek

betelepítésére, ezeket a népeket a falu határa mellé „ikerfalvakba” telepítették. Ezek az „ikerfalvak” megtartották az eredeti magyar nevüket, de ahhoz oláh ragot toldottak. Kolozs megyében három ilyen „ikerfalu” is található.

Az oláh falvak melyeket Erdélyben okmányok említettek a XIII.-XIV. században, ma már nem léteznek, mert az oláhok tavasszal elhagyták téli szállásaikat, felmentek a hegyekbe az állataikkal, és ősszel nem mindig jöttek vissza ugyanarra a helyre. 1373-ban egyes csoportjaik még mindig sátorban laktak. A XV. században alakult ki állandó települési rendszerük, ezért ez időtől kezdve már fennmaradtak faluneveik.^[6]

A XV. században az oláhok nagy tömegben érkeztek Erdélybe. Az előző két században az oláh betelepülés csak a nomád életforma következménye volt, de a XV. században az oláhok Magyarország részére munkaerő értékévé lettek, mivel megtelepedtek. Ez is hozzájárult elszaporodásukhoz. Ez időben, a földesurak birtokain telepedtek le, a már régen megalakult magyar falvak mellett, mint Jófő, Déva, Solyomkő, Kővár és Gyula. Ezek az új települések a nyugati és északi hegyes területeken alakultak. Hunyad megyében a XV. században 389 oláh falu alakult, Hunyadban 134 és ezekből 67 a magas hegyek között. Északon és északnyugaton az okmányok szerint 109 új oláh falu létesült. A fennmaradó 79 faluból 27-ben alig volt oláh lakos.

Délnyugat-Erdélyben Hunyad megyében a XV. században nagy volt az oláh befolyás. Bánát megyében az oláhok szintén megjelentek, de a lakosság többsége még szláv és magyar volt. Azon erdélyi területeken, ahol a szászok és székelyek éltek, a XV. században még nem voltak oláhok. Az oláh települések száma a XVI. században megnövekedett: Bihar megyében 216, Arad megyében 165. Legtöbbjük Belényes, Magyarcsík és Világos területén telepedett le. Egy okmány azt említi, hogy Belényes és a többi szomszédos területeken 10 magyar település három évszázadon át természetes szaporulattal 27-re gyarapodott. Ez azt bizonyítja, hogy az oláhok szaporulata nem természetes következmény, hanem bevándorlás eredménye. Mind ez ideig az oláhok Nagy-Magyarországra való betelepülésének okairól beszéltünk, arról, hogy miként telepedtek le az erdők, hegyek, völgyek és patakok mentén, ritkán lakott vagy lakatlan területekre. Később, mikor a földesurak behozták őket földművelésre, letelepítve őket a magyar falvak mentén, ezt a telepítési irányzatot megzavarták a háborúk.

Habsburg Rudolf császár (1576-1608) Erdélyben megritkította a székely magyar lakosságot, mivel állandóan harcban álltunk velük, szabadságunk megtartásáért és visszaszerzéséért. Azok sínylették meg a harcok következményeit, akik települései a főutak közelében voltak. Egy okmány

azt tanúsítja, hogy Karámsebes és Szászvár közötti terület magyar lakosságát teljesen kiirtották. Az oláh vajda Radu engedélyt kért, hogy e kipusztított területre betelepülhessen. Megkapta az engedélyt. 1664-ben egy másik oláh bejövétel a szász földet kezdte eloláhosítani. Ugyanekkor kezdték az oláhok a Mezőség magyar falvait is benépesíteni. (Török, 218)

A török elleni hosszantartó harcok következtében a magyar lakosság nagyon megfogyatkozott, de azután, hogy a Habsburgok „felszabadítottak” bennünket a török megszállás alól, e „felszabadítás” majdnem teljesen kiirtott bennünket. Az ország nagy része lakatlan területté vált és a kihalt területekre a Habsburgok Európa minden kalandvágyó népét ide telepítették. A Habsburgok célja ezzel az volt, hogy gyengítsék a protestáns németek erejét, ugyanakkor erősítsék önmaguk helyzetét Magyarországon. Ez időben kezdték kiheverni a 30 éves háború véráldozatát. Azzal a Habsburg módszerrel, hogy Németországból németeket telepítettek Magyarországra, sikerült gyengíteni az országot. Tudták, hogy az idegen betelepítéssel megosztják az ország demográfiai összetételét, és így gyengítik életerejét. Hogy még jobban fokozzák életerőnk elhalását, elhatározták, hogy hathónaponként minden bűnözőt, nemi beteget, szifiliszest, kéjnőt lehajózzák a Dunán Németországból és Ausztriából Magyarországra.

Lipót császár tábornaggyá léptette elő és aranygyapjú renddel jutalmazta Karaffá-t csak azért, mert hűen végrehajtotta magyarirtó rendeleteit. 1697-es császári rendelet szerint bárki, aki megöl egy „lázdót”, az a „lázdó” teljes birtokának a felét örökl. Ennek következtében sok idegen magyar nemességet nyert. Lipót császár elfogadta Kolonics tábornok javaslatát, miszerint azt a területet, amit visszafoglaltak a töröktől, tegyék ugyanazon ügyintézés alá, mint a többi osztrák területet. A császárnak szándéka volt hazánkat véglegesen Ausztriához csatolni. E kérdést a magyar nemesség elé terjesztette jóváhagyás végett. Amikor látta, hogy nem kapja meg a várt eredményt, foganatosított egy olyan rendeletet, amely megkövetelte a birtok hivatalos tulajdonjogi igazolását. 300 év elmúltával, sok harc és pusztítás következtében sok esetben ez lehetetlen volt. Ha viszont a magyar tulajdonos nem rendelkezett ilyen igazolással, akkor a birtokot egyszerűen elkobozták. Azok a szerencsésebbek, akik igazolhatták birtoklásukat, csak abban az esetben kapták azt vissza, ha fizetni tudták a nagyon nagy „hozzájárulást”. Ha nem rendelkeztek ezzel az összeggel, akkor tőlük is elkobozták a birtokot. [7]

A szomszédos népek betelepülése Magyarországra már az előbb említett Habsburg betelepítés előtt megkezdődött. Amikor az őrségi magyarok, vagy kihaltak, vagy életnehézségi okokból elhagyták

otthonukat, németek és horvátok szállták meg e térséget. Északon, a Felvidéken a tótok (szlovákok) ruszinok, északkeleten pedig a vlachok.

Magyarország déli része, melyet Bánát-nak nevezünk, 1718-ban szabadult fel a török megszállás alól, s ekkorra e terület majdnem elnéptelenedett. A korabeli középkori bizánci írók szerint ez a terület volt Magyarország legnépesebb és leggazdagabb területe. 1718 után csak 700 személy élte túl a pusztítást.

Erre az elpusztított területre valóságos népvándorlás indult a szomszéd államok területéről. Jöttek oláhok nagy számban Erdély közepébe és az Alföld keleti szegélyére is. Találunk közöttük „arumunok”-at, akik egyenesen Görögországból a régi Vlachia Mare-ből érkeztek. [\[8\]](#)

Összegezve a fenti ismereteket: a tatárjárás tette lehetővé az oláhok XIII. századi erdélyi első betelepülését. Láthattuk, hogy az első oláh csoport közvetlen a tatárjárás előtt lepte el Kunországot, amely később Wallachia lett. Ez csak akkor következhetett be, amikor a kunok menekülni kényszerültek a tatárok elől. Kunország megszűnt és az 1241-es tatár visszahúzóadás alkalmat adott egy egységes vlach terület kialakítására. A visszamaradt néhány kun, az Erdélyből idevándorolt kevés magyar és néhány bolgár jelenléte nem jelentett ellenindokot a vlachoknak ahhoz, hogy ezt a területet egyszerűen Wallachiának nevezzék el. Az első időben, a vlachoknak egy egységes terület megszervezése saját népük vándorló életformája miatt volt nehéz feladat. Vlach népeket találunk, éppen vándorló életformájuk miatt, Görögországban, Bukovinában, Kelet-Magyarországon és a Krimi félszigeten. [\[9\]](#) A vlachoknak ugyan csak részleges politikai függetlenséget sikerült elérniük, mert IV. Béla (1235-1270) a tatárjárás után 1242-ben ezt a területet Magyarországhoz csatolta és hűbéri viszonyban odaadta a Máltai Lovag rendnek. E terület neve Ungro-Vlachia. A vajdának, e terület urának címe Ungro-Vlach vajda. Így, ezzel az aláírással látta el leveleit, melyeket Görögországba vagy Bulgáriába küldött. A Magyarországra való vlach betelepülés egyéni, családi elhatározáson alapult. Sok év telt el, miután a vlachok egyesültek és politikai cézzal léptek fel. Hosszú időn át egyedüli céljuk a politikai függetlenség kivívása volt, de ez nem sikerült a XIX. század második feléig. Korábban nem beszélhetünk egy különálló oláh megmozdulásról. Az oláhok XVIII. század előtti törekvése, hogy népüket Erdélyben, a székelyek, magyarok és szászok után, mint a negyedik nemzetiségi csoportot elismertessék, lehetetlennek bizonyult. A francia forradalom előtt, 1789, a vlachok nem érhetek el ilyen szociális állapotot, mivel a magyar nemesség és székelység kötelessége volt az ország védelme, ezért ők élvezték a politikai döntő jogot. Magának a

magyar jobbágyságnak sem voltak ilyen jogai. Ezért a magyar kormányok nem adhatták meg az oláhoknak, akik ugyancsak jobbágyok voltak, azt, amit saját jobbágyaiktól megtagadtak.

Az oláh nemesség viszont, mint a magyar nemesi osztály tagja, politikai tényező volt az ország ügyeinek intézésében. Az oláh jobbágnak pedig ugyanaz volt a sorsa, mint a magyar jobbágnak. Ezen a téren nem volt megkülönböztetés. A Habsburg uralom alatt a jobbágyoknak nem volt joguk politikai határozathoz. Ahhoz, hogy a magyarok elismerhessék az oláhok követelését, meg kellett volna szüntetniük a kor hűbéri társadalmát, de ez a fennálló Habsburg elnyomás miatt lehetetlen volt. Ugyanez ellen az elnyomás ellen lázadoztunk és harcoltunk évszázadokon át mi magyarok is.

Itt ki kell emelnem, hogy a török felszabadulás után, Erdély elvesztette függetlenségét és Habsburg tartomány lett. Ahhoz, hogy a jobbágy felszabadulás megtörténhessen, a tőkés gondolkodásmódnak és az egyéni meggazdagodás versenyének kellett volna megváltoznia. Erre az elnyomás alatt nem volt meg a lehetőség. A jobbágyok még a korábbi életszínvonalat is elvesztették. Az oláh követelés Habsburg sugallatra támaszkodott. Az volt a Habsburgok célja, hogy egyezsége hozzák a görög katolikusokat a római katolikus egyházzal, s így egyensúlyba kerüljenek a protestáns magyar egyházzal. A terv szerint megszületett a kiegyezés. A Görög Katolikus Egyház elismerte a római katolikus egyházat, a Római Katolikus Egyház nem támadta a görög katolikus ceremóniákat és papjaik megházasodását. 1735-ben a görög katolikus püspök, Klein Innocent elindította a dákoromán elmélet hirdetését és kinyilvánította, hogy mivel az oláhok a dákok és rómaiak leszármazottai, tehát őslakói Erdélynek, ezért minden jog, amit a többi nemzet élvez, az oláhokat is megilleti. A Klein püspök által meghirdetett elmélet annyira elterjedt az utolsó ötven év alatt, hogy mozgatója lett az erdélyi oláh lázadásnak, mely Horia Klosca vezetésével tört ki 1784-ben. Fél évszázaddal később, 1848-ban, amikor Erdély ismét Magyarországhoz került, a magyarok Habsburg-ellenes forradalmának eredményeként felszabadultak a jobbágyok. Minden jobbágy egyforma jogot, szabadságot kapott. A hűbéri rendet eltörlésekor a székelyek többsége paraszt volt. Mivel minden magyar paraszt felszabadult, és egyenlők lettek, ezzel az intézkedéssel a székelyek előjoga megszűnt. Ráadásul, mivel támogatták a magyar szabadság-törekvéseket a Habsburgokkal szemben, kétszeresen üldözöttek lettek saját hazájukban. A Habsburgok első számú ellenségként kezelték őket, az oláhok pedig előnyben részesültek Habsburg oldalról, mert megbízhatóbbnak tekintették őket. (Török, 221)

A XVIII. század különösképpen kedvező volt az oláhok részére, nagy magyar területek bekebelezésére. Mária Terézia az 1769 és 1780 közötti években több ezer katasztrális holdat

adományozott az oláhoknak Besztercebánya, Nagybánya és Hátszeg területein, azzal a meghagyással, hogy örködnék e magyar határok övezetein. Az örökösben nem mutattak nagy erényeket a törökkel szemben. Ez a földadomány lett az alapja a rumán nemzeti kincsnek, és kiindítója lett a mozgalomnak, amely még több magyar föld felvásárlását sürgette.

Az 1848-as szabadságharc után a Habsburgok bizonyos földadományozásra kényszerültek a kedélyek lecsillapítására. 1 655 774 katasztrális holdat osztottak szét, főként az oláh a jobbágyok között, mert a székely és magyar jobbágyokat, akik általános szabadságért harcoltak „lázdók”-nak tekintették, az oláhok pedig, akik hátbatámadták a magyar szabadságharcosokat, előnyben részesültek. A földadomány nagy részét közöttük osztották ki. (Szöllőssy, 75)

A szabadságharc utáni Bach korszakban, a megtorlás időszakában, amikor a Habsburgok elkobozták a hűtlen magyar nemesi birtokokat, e földeket a német, szerb, oláh és tót nemzetiségűeknek adományozták.

Amikor magyar népünk fellázadt, és élet-halál harcát vívta a Habsburg önkényuralom ellen, amely évszázadon át leigázott, és megalázott bennünket, akkor az oláhok fegyverrel támadtak ránk. Miért? Azért mert egy teljes évszázadon át szerettek volna megszabadulni az erdélyi hűbéri kötelekektől. Hátbatámadtak bennünket, annak dacára, hogy a körülményekhez mérten többet kaptak, mint amit elvárhattak. A kezdetben ezért nem is akartak elválni tőlünk, és egyesülni a wallachiai oláhokkal. A vlachok, kik határainkon kívül éltek, nem is jöttek az erdélyi oláhok segítségére, amikor sikerült 1848-ban levernünk őket. Az erdélyi oláhok csupán a régió negyedik etnikumaként való elismertetést követelték maguknak.

Kossuth Lajos javasolta, hogy a fél millió magyar nemesség helyett, a kilencmillió népet illeti meg a politikai létjogosultság. Ez minden népnek, nemcsak a magyarnak, megadta volna a teljes politikai szabadságot. Azonban nem valósulhatott meg, mert végül is orosz segítséggel az osztrákok győztek. Az oláhok újból fellázadtak, s védtelen falvak népeinek ezreit ölték meg. Az oláh veszély ránk nézve még nyilvánvalóbb lett, amikor Wallachia és Moldva egyesült, 1861-ben.

Ez időben hazánk a Habsburg Birodalomhoz tartozott, és Európa egyik nagyhatalmának számított. Elméletileg semmi oka nem volt, hogy féljen egy most alakult, kis balkáni államtól (Wallachia). Erdély megtartotta magyar jellegzetességét. Erdélyben minden város magyar volt, kivétel egy néhány szász várost. A magyar paraszt a Nagyalföldet népesítette be. Kereskedelmi utak, vasutak mind magyar tulajdont képeztek. Kelet-Erdély nagy részében székely magyarok éltek. (Török, 222)

A XIX. század vége felé az oláhok növelték területük méreteit, felvásárolva nagy területeket bankjaik segítségével. Ez időben az oláh pópák főtevékenysége volt körbejárni a vegyesen lakott területeket, és ahol észrevették a magyar gazdák anyagi nehézségeit, azonnal pénzt szereztek a bankoktól, s a pénzt alacsony kamattal az oláh parasztnak továbbadták, hogy azok felvásárolhassák a magyar földeket. Ugyanakkor majdnem lehetetlen volt, hogy a magyar paraszt hasonló olcsó kamathoz jusson.

Málnási Ödön írja: „A román bankügyleteket a liberális magyar kormányok nemcsak, hogy eltűrték, hanem Rumániának, mint a Monarchia akkori szövetségeseinek – még külön jogokat is adtak bankok alapítására Erdélyben. Az 1872-ben alapított Nagyszzebeni bank 40 év alatt bukaresti támogatással Erdélyben 152 fiókot nyitott. A század végén 260 000 000 koronát forgat, és évenként 20 000 kataszteri hold földet vásárolt össze a román parasztnak. Romániának a központi hatalmakkal kötött szövetsége biztosította, hogy 3-4 évtized alatt teljes szabadsággal készíthesse elő Erdély birokba vételét.”^[10]

Mi, magyarok tehetetlenek voltunk ebben a helyzetben, mert a magyarellenes politikát Bécsből irányították. A magyar zsidó bank uszorakamatával kizsákmányolta népünket akkor, amikor a román bankok segítették népüket.

Az oláhok mindig bennünket illettek az elnyomás vádjával, mivel mi magyarok Erdélyben csak három politikai nemzetet ismertünk el.

Szóllóssy Sándor írja: „Az 1691-ben szerkesztett Lipót-féle *Diploma* elvben elismeri az ország hagyományát, Erdély külön, közvetlenül a császárnak alárendelt állapotát. Az ország alkotmánya kizárólag a három politikai nemzet uralkodó rétegein és a négy elismert valláson alapszik: katolikus, kálvinista, lutheránus és unitárius. Nincs tekintettel a görögkeleti románságra, így kidomborodik a román nemzet kettős – társadalmi és nemzeti – elnyomása.”^[11]

„Ez az ‘elnyomás’ – ha egyáltalán elnyomásról lehet beszélni, – semmiképpen sem írható a magyar nép rovására, hanem Lipót császárára, aki úgy szervezte meg Erdélyt politikailag, hogy az ország függetlensége minél korlátozottabb, a bécsi udvar hatalma és politikai befolyása viszont minél szélesebb körű legyen. Így maradt az ország törvényhozó szerve továbbra is a ‘három nemzet’ és a négy elismert vallás által alkotott országgyűlés.” (Szóllóssy 77) Lipót megerősítette ezt. Az oláhokat azért nem vették figyelembe Erdélyben, mint negyedik nemzetet, mert amikor az alkotmányt megalkották, nem volt más nemzetiségi csoport Erdélyben, mint a megnevezett három. A másik ok,

hogy nem egységes csoportban telepedtek be Erdélybe, hanem lassú, szórványos bevándorlás következtében. Ha számottevő csoportban éltek volna itt Erdélyben abban az időben, mint a székelyek, magyarok és a később nagy csoportban idetelepített szászok, minden bizonnyal őket is elfogadták volna. Ez a tény is bizonyítja, hogy a dákó-román elmélet alaptalan. (Szöllőssy, 77-79)

Helyesen tagadjuk azt a vádat, hogy elnyomtuk az oláhokat. Tudott tény, – még ha egyesek tagadják is – mi a turáni népcsaládhoz tartozunk. A turáni nép, amikor megszervezte országát, sohasem nyomta el vagy irtotta ki a meghódított népeket. Egyszerűen megkövetelte az engedelmességet, és elvárta a hűséget. A háborúban bárki előtt, aki vitézi tettet hajtott végre, megnyílt mindenféle lehetőség. Feltornázhatta magát a legmagasabb tisztségre is. A meghódított nép megtarthatta nemzetiségét, nyelvét, népviseletét, vallását. E ténymegállapítás bizonyítására Szöllőssy Sándor a szibériai sztyeppe népeit hozza fel példának. Az ebben az időben még jelentéktelen, kisszámú szláv népcsoport ahelyett, hogy beolvadt volna a többségben lévő turáni népbe, képes volt szaporodni, sőt nyelvét nem csak megtartotta, de át is adta a hódító turáni népnek. Erre jó példa az ukránok esete. A kazárok turáni népek voltak, ma szláv nyelvet beszélnek. Ez a liberális szemlélet folytatódott nálunk, a kereszténység átvétele után is, nagyon kis módosítással. A hősiesség értékelését átváltotta a keresztény odaadás. I. István meghagyta fiának, Szent Imrének, hogy nyissa meg a magyar határokat az idegenek előtt, és úgy kezelje őket, mint vendégeket. Ez azóta is íratlan törvényünk, s az oka annak, hogy minden kis nemzetiségi csoport nemzetté nőhet ki magát az országunk határain belül. Hazánkban, ha a kisebbségi elnyomás valaha is létezett, az ilyen rendelet nem magyar királyoktól jött. Már III. Endre királyunk a nemzeti kisebbségeket egy egységes területen óhajtott letelepíteni. A királyok jóvoltából a XV. század végére a nemzeti kisebbségek megkapták a saját önkormányzatukat. Ha be akartuk volna őket olvasztani, amint ezzel vádolnak, egyszerűen szétszórhattuk volna őket Nagy-Magyarország területén, mint ahogy ezt az egykori csehszlovák kormány is tette.

A heves oláh és magyar nacionalizmus körülbelül egy időben, a francia forradalom hatására indult el. Az oláhok függetlenülési vágya szerb befolyás alatt fejlődött ki. Ezt a mozgalmat a Habsburgok magyarelles politikája is támogatta.

Szöllőssy meghatározása szerint a dunai népek életét megmérgezte a bécsi kormány politikája, amely létrehozta, és a kisebbségek között elterjesztette a szenvedélyes magyargyűlöletet, annak dacára, hogy ezek a népek mind egymásra voltak és vannak utalva úgy politikailag, mint gazdaságilag és ez az egymásra-utaltság folytatódni fog a jövőben is. A kulturális engedmények, melyeket a

kisebbségek uralmunk alatt élveztek, nem tanúskodnak semmiféle elnyomásról. „A nemzetiségek földet, szabadságot, békés fejlődést, védelmet és kultúrát kaptak a magyar néptől.” (Szöllőssy, 82) Nem tagadhatják le azt sem, hogy, évszázadokon át államunk saját nyelvű iskolát adott nekik. Málnási Ödön írja, hogy hazánk volt az első európai ország, amely kötelezővé tette az elemi iskola bevezetését.^[12]

Az oláh nyelv kialakulása egyes erdélyi fejedelmek érdeme, vagy bűne. Mosolygó József, egy görög katolikus főesperes írja, A Keleti Egyház Magyarországon című tanulmányában: „A faj románság terítésére Rákóczi György fejedelem veti rá magát. Geleji tanácsára 1643-ban rendeletet bocsát ki, hogy az oláh templomokban a papok más, mint oláh nyelven ne merjenek szolgálni.” E törvényt azonban nem követhették mindaddig, amíg a Bibliát nem fordították le az oláh nyelvre. Ezért 1648-ban Fogarassy István oláh nyelvre fordította a heidelbergi katekizmust, és még ugyan ebben az évben az Újszövetséget is. Három év múlva a Dávid zsoltárokat. Így indult utjára az oláhok elrománosítása, egészen más eredménnyel, mint azt Rákóczi György elképzelte. (Szöllőssy, 83)

Szöllőssy említi Dr. Vágó Pál tanulmányából, hogy Erdélyben mindkét vallás, a katolikus és a protestáns is ellenezte az oláh nyelv hivatalosan egyházi nyelvvé történő fogadását. Még a görög katolikus bukaresti püspök se támogatta ezt a kezdeményezést, attól tartva, hogy a két egyház közötti egyezség létrehozásához vezet majd. Félelme nem volt alaptalan, mert 1689-ben Kolonics bíboros és az erdélyi jezsuiták jelenlétében aláírták a két egyház közötti egyezményt. Ettől kezdve az oláh nyelv lett a liturgia nyelve. Az oláhok később felismerték a két egyház egyesülésének előnyét. (Szöllőssy, 83-84)

Obedinariu oláh történész írta: „A románok uniója fenséges eszme volt. Anélkül a románság még jobban elmaradt volna. Az unió nélkül ma se volna több kultúránk, mint a bolgároknak.” (Szöllőssy, 84)

A románok kulturális elnyomásának vádját könnyen visszautasíthatjuk, csak idéznünk kell Moldován Gergely egyetemi tanárt, ki azt nyilatkozta, hogy 1857-től az első világháború kezdetéig a románoknak több mint 3000 iskolájuk volt Magyarországon. E szám rövid idő alatt 4500-ra emelkedett. Tizenöt kollégium, tizenöt teológia létezett. (Szöllőssy, 84-85. Dr. Vágó Pál leveleiből)

A románok mostanában sohasem említenek magyar emberbaráti cselekedetet, attól félve, hogy alapot adnak egy irredenta követelésnek, ezért fel kell elevenítenünk a múlt román megnyilatkozásokat.

1911. augusztus 22-én a bukaresti *Universul* írta: „A magyarországi román parasztok helyzete összehasonlíthatatlanul jobb, mint a romániai parasztoké, ott minden paraszt tud írni-olvasni, és igen jó egészségügyi viszonyok között él.” (Szöllőssy, 85)

A *Nemaul Romanesce* 1918. január 1-i száma szerint: „Egy dolog megállapítható: az, hogy a románok Magyarországon gazdaságilag jobban állnak, mint a regátbeliek. A mi parasztságunk sokkal szegényebb, sokkal jobban megterhelt, és sokkal képzetlenebb, mint a magyarországi román parasztság.” (Szöllőssy, 85-86)

Az *Adaverul* bukaresti lap 1912. decemberi számában kijelenti: „A Magyarországon élő románok hatalmas tényezőt alkotnak, gazdaságilag és kultúra tekintetében állandóan fejlődnek. Az ott élő parasztság szociális és gazdasági élete összehasonlíthatatlanul jobb, mint az óromániai parasztségé.” (Szöllőssy, 86)

„Az 1906-os Bukaresti Értekezlet en egy táblázati kimutatás szemléltette a világ-románság adatait. Ez értesítés szerint 1850 és 1900 között 309 magyar község vált románná.” (Szöllőssy, 86)

A fenti idézetek szerint elképzelhető-e az a vád, hogy elnyomtuk a kisebbségeket gazdaságilag, kulturálisan és vallásilag?

Még szólnom kell a magyar hűbéri nemesség hazaszeretetének hiányáról is. Több tényező hozzájárult az oláhok magyarországi földszerzéséhez. Meg kell vizsgálnunk a hűbéri nemesség és a főpapi rend viszonyát a magyar történelem folyamán. A tatárjárás idején és a török elleni harcok alatt, majd Buda felszabadítása után a királyok, a Habsburg császárok és Erdély fejedelmei németeket, szlávokat, szerbeket, tótokat, ruszinokat, lengyeleket, szászokat és oláhokat telepítettek az országba. A betelepített idegenekből aztán magyar nemes lett, elfogadták Magyarországot, mint jólétet adó hazát, de nem éreztek – vagy nagyon kevesen – igazi hazaszeretetet, nemzethez tartozást. Természetesen voltak kivételek is, akik sokat tettek, vagy talán mindent megtettek a hazáért. A magyar hűbéri hercegek, grófok, bárók, bíborosok és püspökök többsége a földbirtokokból eredő roppant nagy jövedelmét Bécsben költötte el és nem itthon. Nem vették észre a magyar nép nyomorát. Nem érdekelte őket az ország jövője. Nem érdekelte őket, ki dolgozza meg a földjüket, csak az, hogy a jövedelem biztosítva legyen számukra. Semmit sem jelentett nekik, hogy a magyar föld lassan idegenek kezébe került.

Szöllőssy írja: „ . . . a magyar királyok – hogy királyi birtokaik jövedelmét biztosíthassák, és az odatelepített jobbágyokat a nagybirtokosoktól megvédjék, – már korán autonómiával látták el nemzetiségi jobbágyaikat, ami megalapozta azok nemzetekké válását, elszakadási törekvését, amely

annál könnyebben mehetett végbe, mivel a nemzetiségek főként a magyar határokon helyezkedtek el,” (Szöllőssy, 87)

A magyar nemesi magyarellenes cselekedetek közül meg kell említenem egyet. A legnagyobb erdélyi felkelés 1437-ben volt. Az váltotta ki e lázadást, hogy az erdélyi római-katolikus püspök, nem termékben, hanem pénzben követelte a tized befizetését. Azokat, akik pénzben nem tudtak eleget tenni az adóbehajtásnak, egyszerűen inkvizíció alá fogták, és kiközösítették az egyházból. Kardos János vezérlete alatt, a lázadók elfoglalták Nagyenyedet és Kolozsvárt, de végül is, a nemesi jól felszerelt had, megerősítve német zsoldosokkal, leverte őket. A vezéreket karóba húzták, a Mezőség minden paraszt lakóját kivégezték, és oláhokat telepítettek helyükre. [13]

Általánosan elfogadott tény, hogy „akié a föld, azé az ország”. Ha kevés kézben van a föld, akkor a nemzet léte, önállósága kerülhet veszélybe. Magyarországon az 1867-es kiegyezés idején, az első világháború után és a rövid életű Szovjet Szocialista Köztársaság utáni időben nagyon jó alkalom lett volna arra, hogy a földet felosszák, és visszaadják a föld munkásainak, de ez sohasem történt meg. Ugyanakkor az utód-államokban azt a földet, amelyet elkoboztak az egyháztól, és amelyet a trianoni döntés nekik adott, szétszították saját parasztjaik között. Ezek a nacionalista utód-államok a földreformot népeik felemelésére, gazdagodására használták fel. Összehasonlításként, ugyanakkor a magyar nemesség követelése még Trianon után is pénzügyi veszteségük megtérítését szorgalmazta, olyan formában, hogy károsodásukat az anyaországban maradt magyar nép fizesse vissza. [14]

A fenti szemelvényből látható, hogy a magyartalan birtokos nemesség volt az egyik okozója a kisebbségek magyarországi elszaporodásának és a magyar nép megfogyatkozásának.

Beszélnünk kell az oláh beolvasztási politikáról. Megállapíthatjuk, hogy az oláh területnövekedést és elrumánosítást mindig egy kidolgozott terv szerint végezték. Először az ortodox pópáik fáradoztak az ügyért, plébániákat létesítettek, majd a rumán király és királynő a kormánnyal egyetértésben folytatta a szervezést. A görög katolikus (ortodox) egyház vezetői korán felismerték a pángermánizmus [15] és pánszlávizmus romboló hatását a dunai népek között. Ezért érdeklődésüket ebbe az irányba fordították, és ezen „-izmusok” zavartkeltését a saját előnyükre alakították át. (Szöllőssy, 91)

Papjaik elhitették a néppel, hogy minden bajnak okozói a magyarok, és titokban pánszlávizmus támogatói lettek. Az oláhok a pópák ilyen irányú támogatásával célt értek, megtörték a Kettős Monarchiát, és feldarabolták hazánkat.

A Görög Katolikus Egyház a vegyesházasságokból származó gyermekeket mindig rumán családtagnak jegyezte be. Ezzel a gyakorlattal nagyon sok magyart a népszámlálás adataiban oláhnak nyilvánítottak. Ezt a torzítást a Római Katolikus Egyház is támogatta, mert azon a nézeten volt, hogy még mindig jobb az, ha egy magyar görög katolikus rumánhoz házasodik be, mint egy protestáns magyarhoz. Meg kell említeni azt a tényt is, hogy népünknek megvan az adottsága, hogy könnyen tanul nyelveket, és emellett rendkívül udvarias. Magyar szokás lett, ha egy oláh csatlakozott egy magyar csoporthoz, udvariasságból mind oláhuul folytatta a beszélgetést. A magyar nemzeti érzés hiánya is hozzájárulhatott a fejleményekhez, mert a magyar római katolikus egyház sohasem hangsúlyozta ki, – és még most sem teszi – ennek szükségességét, összefogó erejét, akkor, amikor a görög keresztények papjai állandóan nevelték, biztatták, általánosították a nemzeti érzést. (Szöllőssy, 93)

Abban az időben, amikor az oláhok még kisebbségben éltek Erdélyben, látták azt, hogy a szászok autonómiát élveznek, ezért minden megnyilatkozásuk ennek elérésére irányult. Képzeletükben ez volt az egyetlen igazságos megoldás a kisebbségi kérdésben. Amikor ezt cselszövés, megvesztegetés és az első világháború győzteseinek segítségével elérték, akkor haladéktalanul átálltak, a francia nemzeti eszmét fogadták el, és azt iktatták kormányprogramjukba. Azonnal feladták e terület népakaraton múltó kisebbségi döntés jogát, és úgy kormányozták az országot, mintha más nemzetiség az oláhon kívül nem is élne ott. Már 1923-ban kijelentették: „A román királyság egységes, oszthatatlan nemzetállam, és minden román faji, nyelvi és vallási különbség nélkül élvezzi a lelkiismereti, nevelési, sajtó és gyülekezési szabadságot, amit a törvény biztosít.”^[16] Mindez a szabadság azonban csak a született rumánokra vonatkozott.

Bratianu miniszter nyilatkozata szerint: „A kisebbségeket románoknak tekintik.” (Szöllőssy, 94) E politika következménye volt a nagytömegű kisebbségek elrumánosítása. 1920 óta a nemzeti sovíniszta rumánok politikája elnyomni a kisebbségeket, ugyanakkor a sokkal emberségesebb magyar uralom alatt mint kisebbségek, élvezhették a szabadságot évszázadokon át. A rumán államnak nem lett volna szabad elfogadnia a francia nemzeti eszmét, mint kormányprogramot. A magyar állam megtehetette volna ezt évszázadokon át, de a beolvasztás politikája helyett évezreden át megteremtette a nemzeti szellemet, kultúrát a kisebbségekkel egyetemben. Az itt élő népeket a Szent Korona egyesítette. A hozzánk, magyarokhoz való tartozás egyéni döntés volt. Ez az egyetlen ősi magyar kormányzási fogalom képes szabadságot biztosítani minden nép számára, amit minden nép

megérdemel. Ez az általános szabadság fennállt mindaddig, amíg a pángermán, pánszláv és felforgató Habsburg izgatók meg nem jelentek. A szocialista Rumánia kisebbségi politikája sokkal jobban elnyomta a kisebbségeket, mint az úgynevezett háború előtti sovinszta uralom.

Az 1848. május 2-i Balázsfalvi Gyülekezet kinyilvánította: „A román nemzet az együtt élő nemzetek tudomására hozza, hogy nemzeti alapon való fellépése és szervezkedése nem jelent ellenséges szándékot más nemzetekkel szemben, ugyanazt a jogot mindenki számára elismeri, és őszintén tiszteletben is akarja tartani, a kölcsönös tiszteletet viszont jogosan elvárja. Következésképpen a román nemzet nem akar uralkodni más nemzetek felett, de azt se fogja eltérni, hogy valakinek is alárendeltje legyen, hanem egyenlő jogokat akar mindenkinek.” (Szöllőssy, 95-96)

Mi nagyon jól tudjuk, már 1923 óta, hogy milyen őszintén gondolták az „egyenlő jogokat akar mindenkinek”. A szocialista Rumánia bezáratta a kolozsvári Bolyai Egyetemet, a nagyváradi, marosvásárhelyi főgimnáziumot és tanítóképzőt, nem engedte megnyitni a bonyhádi, hosszúfalui, erdődi, farkaslaki, gyergyóújfalui, gyergyószentmiklósi magyar iskolákat. Több magyar gimnázium román szakiskolává alakult át. [\[17\]](#)

A kommunista magyar kormány, melynek több tagja orosz állampolgár volt, nem emelte fel szavát a 2 millió magyar rumániai lakos sorsáért.

Szöllőssy után ismertetek egynéhány rumánok által elkövetett magyarelles büntettet. „Balázsfalván román ügynökök agyonlőtték egy miséző papot, aki nem volt hajlandó arra, hogy csatlakozzon az orthodox román egyházhoz.” [\[18\]](#) Rumániában számos magyart bebörtönöztek, ismeretlen helyre szállítottak, és ott sokan életüket veszítették. Ez egy elfogadott módja volt annak, hogy megszabaduljanak a magyaroktól.

Egy megbízható tájékoztatás szerint 16 000 magyar családot tereltek össze, és ismeretlen területre szállítottak. [\[19\]](#) Tompa K. Artúrt, egy 70-éves magyar papot a templom ajtajára szegezték Kendilonán. A Maniu szervezet Oltanea nevű rumán vezére 400 jómódú magyar parasztot hajtott össze, és fejüket egy fatuskón baltával vágatta le. [\[20\]](#) A szovjetek látva ezt a brutális magyarelles vérengzést – pedig őket sem lehetett magyarbarátnak tekinteni – végül is közbeléptek, hogy megállítsák az őrjöngő rumánokat. Csíkszeredán egy Szocsin nevű szovjet katonatisztet agyonlőtték a rumánok, amikor az megpróbálta csillapítani őrjöngésüket. [\[21\]](#) A Maniu szervezet számlájára írható 4000 magyar értelmiségi és a teljes kolozsvári papnevelde Oroszországba való deportálása.

Mind odaveszett. [22]

Rumániát háborús jóvátételre kötelezték, és ennek fejében hadifoglyokat kellett küldenie szovjet munkatáborokba. Ezeket a német és magyar ajkú lakosságból szedték össze, jól tudva, hogy onnan nincs visszaút. A hatalmas Duna-csatorna megépítésére szintén magyar és székely „hadifoglyokat” alkalmaztak. Először kiválogatták az erős izmos egyéneket, később sor került az öregek, fiatalok és még nők küldésére is. 15 000 magyart küldtek e szinte kibírhatatlan kényszermunkára. A megerőltető munka, a forróság, a nagy hideg, az elégtelen ivóvíz, vérhas, tífusz, nyitott sárkunyhóban való elszállásolás, orvosi felügyelet nélküli tengődés, mind hozzájárult megtizedelésükhöz. Itt nem volt temetés, sírkő, csak egy meszes árok. [23]

Úgy néz ki, hogy maguk a szovjet katonák is megsokallták e kegyetlenségeket. Még Hugh Seton-Watson, angol történetíró is megjegyzi: „A román kommunisták kívánják a nacionalizmus felszámolását, de ugyanakkor – akár a cseh társaik – sokszor szélsőségesebb nacionalisták, mint a két háború előtti nacionalisták voltak. A román rendőr vagy adószedő aligha gyógyult ki abból a szokásból, hogy a magyarokat gyanakvással kell figyelni. Az államgépezet és a hivatalos propaganda a kisebbségi üldözés abbahagyását harsogja, de az üldözés formái nincsenek eltűnőben. Az ideológiai parancsuralom és a politikai elnyomás megint csak nacionalizmust szül; a magyar parasztokat talán nem üldözik azért, mert magyarok, de üldözhetik őket azért, mert ‘kulákok’ vagy ‘katolikusok’ vagy egyszerűen ‘reakciósok’.” [24]

Horea Sima, egy szocialista rumán így vélekedik a rumán politikáról:

„Lényege . . . hogy nem a román nép érdekei határozzák meg irányát és ütemét, hanem pillanatnyi idegen érdekekhez való alkalmazkodás. Súlypontja nem Bukarest volt, hanem London, utána Párizs, azután Moszkva. Románia külpolitikáját kisajátította egy romlott és idegenszemű réteg, amely magához kaparintotta az ország vezetését, és elsajátította annak kincseit. Egymást követő kormányaink a két háború között ide-oda kapkodtak. Amikor az angol-francia csoport volt az erősebb, vezetőink az ő politikájuk mellett kardoskodtak. Mikor a németek győztek, elfeledték előbbi ígéretüket, és fejest ugrottak a győzők táborába. Felajánlották az ország minden kincsét és emberanyagát, de végeredményben semmit sem adtak. A fődolog az volt, hogy Európa új urai előtt szolgálai alárendeltségüknek tanújelét adják. Amikor Moszkva katonái a Moldva folyóhoz értek, megismételték ugyanazt a szolgálai gesztust: nem az ország érdekeit tartva szem előtt, odadozták hazánkat prédául az új uraknak, minden

feltétel nélkül, csakhogy egyéni érdekeiket és politikai állásaikat menthessék. A bolsevista moloch azonban nem elégedett meg az ország kincsével, a lakosság véráldozatával, hanem kifacsart citromként dobta el az árulókat is. Ezeket a hibákat nem lehet úgy kiküszöbölni, hogy megint egy új 1944. augusztus 2-át varázsolunk külpolitikánk látószögébe, (célzás a román politikusoknak a Free Európa tőkeérdekeltség céljának alátámasztására), hanem egyszerűen úgy, hogy országunk érdekét tesszük meg külpolitikánk tengelyévé, s azok kezébe adjuk a vezetést, akik a román nép érdekét tartják szemük előtt.”^[25]

Az osztrák-magyar császárság idején a pángermánizmus kelt lábra a hazánkba betelepített és beengedett német „hospes” (vendégnépek) között. Ez volt az egyik tényezője a több évszázados békés együttélés megzavarásának. Ez az elmélet szolgált példával a pánszláv és pánromán törekvéseknek. Szöllőssy írja: „A pánszlávizmus egy határozott célkitűzésben végződő fogalom: olyan törekvés, amely – hasonlóan a német ’népi elmélet’-hez, minden szláv népet egy birodalomban óhajt egyesíteni.” (Szöllőssy, 110)

Nagy Péter, orosz cár szerint az orosz nép uralkodni hivatott teljes Európa felett. 500 bolgár egyetemista tanult a különböző orosz egyetemeken, magukba oltva a pánszlávizmus ideológiáját. Ennek a mozgalomnak hatását észlelhettük 1848-as szabadságharcunk során, amikor a kisebbségek az osztrákoktól buzdítva területköveteléssel léptek fel. E program gyorsan kiszélesedett minden komolyabb ellenállás nélkül. 1920-ban a Békeparancs kihirdetése időszakában megnyerte a hatalmasok támogatását, akik hihetetlen történelmi hiányosságaik következtében elfogadták a meghamisított néprajzi statisztikai adatokat az ugyancsak hamis földrajzi adatokkal együtt, amelyeket a csehek, szerbek és oláhok nyújtottak be. A cseh Palacky széles körben elhitette, hogy finnugorok vagyunk, és több, mint ezer éve akadályozzuk az északi és déli szlávok egyesülését. Hangoztatta, hogy a Kárpát-medencében a megújuló békétlenséget mi idézzük elő. A szabadkőműves páholyok felhasználták a pánszláv mozgalom bomlasztó hatását a Kárpát-medencében az ő sötét, felforgató céljaik érdekében. Már 1890-ben megjelent egy térkép az angol folyóirat, *The Truth* karácsonyi számában, Henry Labouchers magas rangú szabadkőműves szerkesztésében. E folyóiratot London külvárosában, Collingdale könyvtármúzeumában állították ki, és azon Európa jövő nemzeteinek térképe volt látható. Németország, Lengyelország, Svájc, Ausztria, Spanyolország és Oroszország mint köztársaságok voltak feltüntetve. Tudjuk, hogy ez időben Németország, Lengyelország, Spanyolország és Ausztria mind királyságok voltak. Csak hazánk hiányzott a felsorolásból, mert ekkor már elhatározott tény volt előttük Magyarország feldarabolása.^[26] E térkép szerint Rumánia már megkapta hazánk nagyobb részét, Erdélyt és a Körös folyó területeit. Málnási Ödön írja: „Amikor Wilson Amerikából Európába jött a béketárgyalásra, az európai népekről annyit se tudott, mint a Foreign Office vagy a Quai d’Orsay legjelentéktelenebb referense. Mikor pedig Európából távozott, arról panaszkodott, hogy mindenki hazudott neki.”^[27]

Lloyd George hasonlóképpen vélekedett az elnökről: „Az európai hatalmi viszonyokról még szobatudósi ismeretekkel sem rendelkező Wilson a nálánál sokkal különb tudású Masaryk érvei előtt meghajolt, és azzal megpecsételte Európa és benne a Monarchia és Magyarország sorsát.”^[28]

Amikor a francia külügyminiszter, Pichon egy jogtalan és gyalázatos egyezmény keretében Benes Edvárdal létrehozta a cseh emigráns kormányt, Benes még nem volt más, csak kivándorolt ügyvéd.^[29] A békekonferencia ideje alatt létezett egy jól működő cseh-szerb-rumán szervezet, amely Londonban jött össze Seton-Watson lakásán, hogy támadásaikat egyeztessék, kitervezték, hogy mi módon fogják előadni követelésüket a magyar küldöttséggel szemben. Találkozásuk és megbeszélésük végeredményeképpen Benes, Bratianu Veznicss, Tardieu és Seton-Watson figyelmen kívül hagyták Wilson tizennégy pontját. A francia külpolitikai hivatal, a Quai d’Orsay, nem tudta magát függetleníteni e csoport befolyásától. Ez időben hazánk delegátusai nem vehettek részt a békekonferencia tárgyalásain, nem védekezhettek, a döntést nélkülük hozták meg.^[30] Azok, akik a trianoni döntést meghozták, „magas jutalomban” részesültek. A francia tábornok Berthelot 1922. október 24-én Rumániában egy magyar nemes földbirtokát kapta meg. Seton-Watsont kinevezték a Londoni Egyetem tanárává. Ezt a pozíciót előzőleg Masaryk töltötte be.^[31] Szöllőssy szerint ez szégyen arra, aki kapta, és a kormányra, amely ezt megengedte. Az első világháború után a béketárgyalás ideje alatt Párizs lett a megvesztegetés világvárosa. A francia politikát azok a politikusok és írók irányították, akiket könnyen lehetett megvesztegetni. A sajtót Prága, Moszkva, Bukarest és Belgrád fizette le.

A franciáknak a németektől való félelme is hozzájárult az oláhok sikeréhez Erdély bekebelezését illetően. Ahelyett, hogy a franciák valamiféle megoldást kerestek volna a németekkel, akik ugyanazon a kulturális szinten voltak, mint ők, egy Európán kívüli hatalomhoz, Oroszországhoz fordultak segítségért. Ezt a segélykérést egyszer már megtették a Sedan-i vereség után, 1870-ben. Nem vették észre, hogy az oroszok minden alkalommal nyugatabbra tolták határukat. Ez a németellenes érzés mindenképpen hozzájárult a franciák trianoni döntéséhez, amit főleg Clemenceau és Tardieu képviselt, és nyilvánvalóan hazánk második világháború utáni „megbüntetéséhez” is. Szöllőssy meglátása szerint a „büntetésben” még az is közre játszott, hogy utolsó emberig hűségesen kitartottunk a németek mellett, a szövetségesek ellen. (Szöllőssy, 119)

A sajtó támogatta a németellenes francia megnyilatkozást. Szóba sem került, hogy nekünk magyaroknak nem is volt más lehetőségünk, mint védekezni az orosz-rumán-szláv térhódítás ellen.

A lefizetett sajtó az új helyzetről, melyet ők maguk készítettek Trianonban, írja: „Bár a felszabadított népek urálnak most minden idegen népcsoportot s az utóbbiak követelésekkel lépnek fel, ezek a követelések egyáltalán nem jogosultak egyetlen esetben sem. Így senki sem tagadhatja az igen kézzelfogható haladást, amely a nemzetiségekkel szemben bekövetkezett. Újabb lázadásokra ezért nincsen ok s a részletkérdések fenntartásával álszenteskedés nélkül állíthatjuk, hogy az új Európa határai tagadhatatlan haladást jelentenek a népek jogi tekintetében.”^[32]

Ez a lefizetett sajtó véleménye! A francia politikusok és értelmiségiek, mint Leon Noel, Charles Roux, Bernard Lauvergne és a *Le Monde* című újság szerkesztője Beuve-Méry mind egy véleményen voltak az utód-államok és a kisebbségi sors kérdésében. Beuve-Méry még meg is kérdőjelezte, hogy ez a bánásmód elég-e egy végleges megoldáshoz, mivel a rumánok meghagytak fél millió magyart rumán területen. A francia politikus Des Cotes egyszerűen azt javasolta, hogy csehesítsék el a Csehszlovákiában maradt magyarokat.^[33] Itt nagyfokú képmutatást látunk. A franciák kifogásolták, hogy ragaszkodtunk a magyar nyelvű kisebbségek iskolai nyelvi oktatásához – amely a magyar állam hivatalos nyelve volt – akkor, amikor engedélyeztük saját nyelvük használatát is. Ez a szabadelvű tiltakozás abból az országból jött, amely elsőnek hirdette meg a szabadság,

egyenlőség, testvériség jelszavát.

A RUMÁN NÉP ÉS NYELVE

Ebben a fejezetben bemutatok két egymással ellenkező nézetet a rumán név eredetére vonatkozóan. 1878 után a rumán név lassan kiszorította a „vlach” nevet. Az egyik a nyelvészet nézete, a másik a politikai irodalomé, amely állandóan támogatja a rumán kormány nézetét. A romanticizmus korában megszületett a dákó-román mítosz. Az ő elméletük szerint a vlachok voltak Erdély őslakói, a dákok és a rómaiak leszármazottai, így kizárólagos joguk van Erdély birtoklásához. A múlt század második fele, az ún. klasszikus kor, amely megkérdőjelezett minden történelmi adatot, amely legendára és hazafiságra épült, csak azt fogadta el, amelyet kutatás előzött meg. Ez időben számos komoly tudományos kutató, nyelvész tanulmányozta az oláhok eredetét, mint például R. Roessler, C. Gooss, Hunfalvy Pál, L. Réthy és mások.^[34] A tanulmányok megállapítják, hogy Aurélius, római császár Kr. u. 257-271 között kivonta légióit Erdélyből és a Dunától délre telepítette őket. A bizánci krónikákban Kr. u. 579-től folytatólagosan van tudósítás a vlachokról egészen a XIV. századig. A vlachok templomi nyelve közeli kapcsolatot mutat a macedóniai nyelvhasználattal. A vlach nyelv erős szláv befolyást mutat, és kapcsolatot az albán nyelvvel. Egy második nyelvész csoport M. Gaster, G. Moldovan, Sextil Puscariu, C. Weigand, G. Murnu és mások, a vlach nyelvet kutatva a bizánci krónikák alapján indult el, tanulmányozta a nyelv földrajzi elhelyezkedését, és megpróbálta rekonstruálni az eredeti rumán nyelvet. (Török, 205)

Tanulmányozva e kutatók munkáit, Török Sándor megállapítja, hogy a rumán nyelvben még árnyéka sincs a dák nyelv befolyásának. Ugyanúgy nincs semmi nyoma azon népek nyelvének sem, melyek a római terület kiürítése után e területen éltek, úgy mint hun, gót, gepida, avar, besenyő és kun. Török Sándornak van egy érdekes észrevétele: „A román nyelv, elemeit tekintve, újlatin nyelv,

mely kezdeti stádiumában az olaszal történt együttfejlődésre enged következtetni. Az alapnyelv szavait a latin *accusativus*ból képezi, mint az olasz, a latinnal szemben névelőt használ, s ezt a latin *ille, illa* mutató névmásból képezi, mint a többi újlatin nyelv (olasz *il, la*, francia *le, la*), de nem a főnév előtt, hanem mögötte alkalmazza. Ez a sajátosság csak az albán és a bolgár nyelveknél található meg. Alakra az albán hasonlít a románra, a bolgár csak elvben.” (Török, 205) A román és olasz számnevek tízig hasonlítanak egymáshoz, de onnan felfelé a román számnevek már az albánhoz hasonlítanak. Török azt következteti ebből, hogy a románok ősei szoros közösségben éltek az olaszokkal egész addig, amíg a tízig való számolást elsajátították. Ezután pedig közelebb kerültek az albánokhoz a Balkánon, ahol megismerkedtek a tizen felüli számnevekkel. (Török, 206)

Tehát a románok számneveiket az olaszoktól és az albánoktól tanulták. E feltételezést a történelmi adatok is támogatják. Kr. u. 976-ban Kasztró és Preszpa görög területen Baziliosz, a bizánci császár elleni bolgár támadás következtében, az egyik bolgár vezér, Dávid vereséget szenvedett, közel az albán határhoz, a Blach-ok által, kik e terület lakói voltak. (Blach > Vlach > Wallachian). Első alkalom, hogy a történelem említi e nevet. [35] Gyóni történész szerint, Kekaumenosz „Strategikon” című írásában említést tesz arról, hogy a vlachok a telet a Pindusz hegységben és a Thesszáliai alföldön Görögországban telelik át, a nyarat pedig a bulgáriai Grammosz hegyekben, a Nerecska-alföldön, a Bisztra-hegyekben és Sardagon. [36]

1020-ban II. Baziliosz császár elrendelte, hogy a vlachok, kik a bolgárok területén élnek, az ochridai püspök fennhatósága alá kerüljenek. Ochrida, Macedónia és Albánia határa mentén létezett. A románok egyházi nyelve 1715-ig a bolgár-szláv nyelv volt. Ez egy cáfolhatatlan bizonyíték a dákó-román folytonosság otlét ellen.

A XI. és XIV. századok közötti időben Thesszália hivatalos neve „Megali-Vlacia” (Nagy-Wallachia) volt. Komnenosz Alexis császár 1097-ben újra telepítette a vlachokat, a Chalkidik-félszigetről Peloponnészosz-ba.

1130 és 1260 között „Vlachiának” hívták. Ezt az ismertetést az Árpád-házi levéltárban találták. [37] 1186-ban a bizánci császár Angelosz Izsák, nagyon megadóztatta a bolgárokat és a vlachokat, ezért két vlach testvér, a két vezér, Calopeter és Oszen, fellázadtak a császár ellen. Leveretésük után a vlachok a Duna északi oldalára telepedtek le, a kunok közé.

1208-ban az összevont bolgár és vlach had csatát veszített a bizánci császár ellen. A Philippopolisz-tól délnyugatra élő vlachok a császár jobbágyai lettek. [38]

1234-ben a vlachok, egyházuk által szervezve, nagy tömegben jöttek Havasalföldre. 1247-1257 között háború folyt a vlachok és a görögök között, a Rhodope hegység közelében, mely görög győzelemmel végződött. Az egyház jegyzője Ansbert értesít, hogy Szerbia északkeleti részén görög, szerb, bolgár és vlach támadás ért egy keresztény hadat. E terület neve Szófia, és a következő települések neve: Vakarel, Paserel, Cerecel, Chorul, Karnul, Murgas vlach jelenlétről tanúskodik. [39]

A fentiek figyelembevételével, a szakemberek arra a következtetésre jutottak, hogy a román nyelv a balkán félszigeten, Trákia és Macedónia térségében alakult ki a középkor kezdetén. A legkorábbi írott emlék a Kr. u.-i 579-ből származik, de ezt a románok nem fogadják el, mert fenntartják azt a nézetet, hogy Erdély volt származásuk eredeti helye.

A román szakemberek a nemzetközi ellenvélemény hatására módosították a dákó-román folytonossági elméletüket. Mindamellet a politikai célzatú elméletből fenntartják azt a részt, amely nézetük szerint alátámasztja az Erdélyhez való jogot. Originea Rominilor című, 1925-ben kiadott munkájában, Philippid román történész azt a nézetet támogatja, hogy a román nép ugyan a Balkánon alakult ki, de Erdélybe a VII. században érkezett. Ezt minden bizonyítás nélkül állítja. Azt a nézetet óhajtja fenntartani, hogy a románok a magyarok hazatérése, tehát 896 előtt már Erdély lakói voltak,

és így jogos a velünk szembeni követelésük.

G. L. Bratianu, egy másik rumán kutató, szintén bizonyítékok nélkül azt próbálja elfogadtatni, hogy egy új vlach telepés csoport csatlakozott az eredeti dáko-román telepésekhez Erdélyben. Amikor L. Tamás meggyőzően visszautasította e feltevést, Bratianu megváltoztatta elképzelését, és kijelentette, hogy a népek, akik a Duna mind két oldalán éltek, folytonosan cserélték település helyüket, az egyik oldalról a másikra költöztek, és a XIII. század kezdetétől a vlachok visszaköltöztek Erdélybe.^[40] A nem latin nyelvi jellegzetességet a nomádok ráhatásának következményeként tünteti fel. M. Friedwagner megcáfolta Bratianu elméletét mondván, hogy vándor nép képtelen megváltoztatni a latin nyelv jellegzetességét. A vlachok Erdélybe való megérkezését a XII.-XIII. századokba helyezi.

Török Sándor alátámasztja ezt a kijelentést, és megtoldja, hogy még ideiglenesen sem élt rumán nyelvű nép Erdélyben a XIII. századot megelőző időben. E. Gamillscheg rumán nyelvész szerint a rumán nyelv a Balkánon alakult ki, Albánia területén. Ez a dáko-román származás ellen vall, de mivel ezt nem akarja támadni, sőt támogatni óhajtja, ezért azzal a javaslattal jött elő, hogy a rumánok egyik ága, a móc nép már Erdélyben, az Érchegységben élt 1800 év óta.^[41]

A dáko-román elmélet a móc nép római hangtani szerkezetére támaszkodik. (Mindannak ellenére, hogy a rumán nyelv hangtani szerkezete nyilvánvalóan szláv.) Gamillscheg a rumán nyelv állítólagos római eredetét egyetlen szóra építi fel: „rarunchiu” (vese) E szó állítólag a latin „ren” szó származéka, de ez a szó „rarunchiu” nem hasonlít egyetlen más latin alapú nyelv ’vese’ szavához. A francia vesét kifejező szó „rein”, amely sokkal inkább hasonlít a latinhoz, mint a rumán „rarunchiu”. Az olasz „reni” szót használja, melynek értelme ágyék. A spanyol „rinon”-t ír. A spanyolban a vesekő „calculo renal”. Török Sándor kérde: lehetséges-e, hogy a rumánok csak egyetlen szóra építhessék fel bizonyítékukat, mely szerint ők Erdély eredeti lakói, akkor, amikor sok más igazolt ténybeli adat az ellenkezőjét bizonyítja?

Itt közlöm a római uralom időtartalmának felsorolását az Olaszországon kívüli területeken. (Török, 211)

Elrómaiásodott település maradt fenn.

Bosznia – 576 év	ideiglenesen
Macedónia – 576 év	nem maradt
Hellas és Albánia – 495 év	ideiglenesen
Gallia – 465 év	maradt
Egyiptom – 425 év	nem maradt
Pannónia – 390 év	nem maradt
Szerbia és Bulgária – 381 év	ideiglenesen
Britannia – 364 év	nem maradt
Örményország – 305 év	nem maradt
Dácia – 150 év	nem maradt

Dácia volt az a terület, ahol a latinosodásnak volt a legkisebb esélye.

Capidan, egy másik rumán nyelvész, szintén megállapította, hogy a dáko-román származási elmélet helytelen. Meglátását a következőképpen támasztotta alá:

„I. A román nyelvnek négy ága van, úgymint

1. Dáko-román (a mai Rumániában, tehát egykori Dáciában)
2. Arumun (Macedóniában)
3. Meglenoromán (Bulgária déli részén)
4. Isztro-román (az Adria-tenger északi partján Pola körül)

A négy ág határozott egyezései közös fejlődésre utalnak. A déliek nem származhattak

északról, tehát az északiaknak kellett délről származniuk.

- II. Az albán hatás a román nyelv négy ága között legerősebb a 'dákó-román'-ban. Mégpedig a déli-albán nyelvjárás! Mivel az albánok a Balkán félsziget déli felénél északabbra sohasem laktak, a román őshaza az Ochrida-tó tájékán keresendő.
- III. Szláv elemek átvétele az összes ágakban megtörtént, még az arumunban is, mely évszázadok óta görögök között élén, szlávokkal nem érintkezik. Ez a szláv átítatódás az Albániával szomszédos szláv nyelvű területen, tehát Macedónia bolgár-szlávjai között kellett végbemenjen.
- IV. Az erdélyi románság a legújabb korig az ochridai püspökség hatáskörébe tartozott, holott a román vajdaságokban, Bulgáriában, Szerbiában közelebbi görögkeleti püspökségek is voltak. Ez csak úgy magyarázható, hogy az erdélyi románok ősei az albán-macedón határon lévő Ochrida tó környékéről vándoroltak Erdélybe." (Török, 212)

A vita eldőlt, mondja G. Stadtmüller, O. Milterstrauss és S. Dragomir, mivel a felsorolt történelmi és nyelvészeti adatok elfogadhatatlanná tették a dákó-román elméletet. Dragomir kijelenti, hogy nagyon kevés olyan rumán név létezik, amely eredetileg rumán lett volna, és ami van, az mind a XIII. századból származik.

Mivel a rumán őshaza kutatásának rendkívül kiterjedt irodalma van, ezért ennek csak egy nagyon kis részét tudom ismertetni. A kiadók válogatás nélkül megjelentetnek kutatási kiadványokat, anélkül, hogy meggyőződnének azok hitelességéről. Megjelentették Bratianu elméletét is, amely a Duna egyik oldaláról a másikra való áttelepülés, helycserélés elképzelését magyarázta. Különösképpen sajnálatos, hogy a lexikonok sem ellenőrzik a kutatás helyességét, és a közölt téves adatokat tudományosan megalapozott és elfogadott tényekként tüntetik fel.

[1] Csobánczi, Elemér: Nagymagyarország vagy nemzethalál, 3. Fejezet. Kelet-Magyarország pusztulása és elrablása, 15.

[2] Török Sándor: Településtörténeti tanulmányok és határproblémák a Kárpát-medencében, Astor Park, Florida, 1973, 215.: Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen I. 193.

[3] U.o. 215. : Kniezsa István: Magyarország népei a XI. században,

[4] U.o. 216. : Deér-Gardy: Magyarok és Románok, Budapest, 1943

[5] Szöllőssy Sándor: Ez az igazság, Erdély a román nép és protektorai, London, 1968, 72.

[6] Török Sándor: I. m. 217. Jakó Zsigmond.

[7] Botos László: The Homeland Reclaimed, Rochester, NY. 1995, 235-236. (Hazatérés, 1997)

[8] Török Sándor: I.m. 219 old: „Ezt a tudósítást megtaláljuk Magyarország története 1526-1790-ig, 397. Budapest, 1962, egyetemi könyv melyet Rumániában cenzúrázták.”

[9] Török, I.m. 219. Gunda Béla: Erdélyi pásztor vándorlások, Budapest, 1941: Dr. Karl János: Földrajzi tényezők szerepe Erdély népeinek megtelepedésében, Budapest, 1944

[10] Szöllőssy Sándor I.m. 76. Málnási Ödön: A magyar nemzet őszinte története, Budapest 1937.

- [11] U.o. 77. Erdély története, Román Népköztársaság Akadémia, Bukarest, 1964. 222.
- [12] Málnási Ödön: A magyar nemzet őszinte története, München, 1959
- [13] Szöllőssy: I.m. 88.: Málnási: I.m. 43.
- [14] Málnási: I. m. 152-153.
- [15] A Pángermánizmus egy „völkisch” elmélet a közös származásban, nyelvben, kultúrában, sorsban és közös hazában látja azokat a tényezőket, amelyek a nemzetet alkotják. Ahová német megtelepszik, azt a területet mindig Németországnak anyaföldnek tekinti. Németnek lenni azt jelenti, nem elfelejteni sem otthon sem külföldön, hogy „közös a vérünk és egy nemzetbe tartozunk és ez fennmarad még akkor is ha politikailag elváltunk egymástól.” Szöllőssy: 109.: Asztalos Miklós: A korszerű nemzet eszme (Constantin Noepel)
- [16] Szöllőssy, 93-94.: Asztalos Miklós: A korszerű nemzet eszme.
- [17] U.o. 95-96.: *Amerikai magyar népszava* Január 9, 1948
- [18] U.o. 97.: *Iránytű*, 1949. április 22
- [19] U.o. 98.: *Hungária*, 1951. szept. 14
- [20] U.o. 98.: *Krónika*, 1951. július
- [21] U.o. 98.: *Hungária*, 1951. szept. 14.
- [22] U.o. 98.: *Krónika*, 1951. július
- [23] U.o. 99.: *Hungária*, 1951. szept. 14
- [24] U.o. 101.: *Hungária*, 1951. szept. 7
- [25] U.o. 102.: Horea Sima: *Nyugati Magyarország*, 1953. május - június
- [26] U.o. 112.: Endre László: A zsidókról, 47.
- [27] U.o. 114.: Málnási Ödön: Országveszejtés, 29.
- [28] U.o. 114.: Málnási, I. m. 7.
- [29] U.o. 115.: Málnási, I. m. 12-13.
- [30] U.o. 115.: Málnási, I. m. 15.
- [31] U.o. 115.: Málnási, I. m. 63.
- [32] U.o. 120.: Barát Tibor: A Dunatáj államszerkezete francia szemléletben
- [33] U.o. 121.: Barát: I. m.
- [34] Török Sándor: Településtörténeti tanulmányok és határproblémák a Kárpát-medencében, 1973, Astor Park FL. 204.
- [35] U.o. 207.: Kedrenos II. 435. ED. Bonn
- [36] U.o. 207.: Gyóni: A legrégebbi vélemény a román nép eredetéről, 38. Budapest, 1944
- [37] U.o. 208.: Wenzel: Árpádkori Okmánytár VI. 267, 277, 282, 284. Theiner: Monumenta Hungariae I, 157.

[\[38\]](#) U.o. 208.: Jirecsek: Geschichte der Bulgaren, Über die Abstammung der Romanen, 62.

[\[39\]](#) U.o. 209.: Theiner: Monumenta Hungariae I.

[\[40\]](#) U.o. 210.: Tamás L. Rómaiak, románok, oláhok, Dácia Trajanában, Budapest, 1935

[\[41\]](#) U.o. 211.: Gamillscheg, E: Cahiers Sextil Puscariu 3